

Cơ sở lý luận của quản lý hoạt động giáo dục nhận thức cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

Nguyễn Thị Thùy Vân

Trường Mẫu giáo Hương Sen, Quận Phú Nhuận, TP Hồ Chí Minh

Received: 2/11/2024; Accepted: 12/11/2024; Published: 20/11/2024

Abstract: Cognitive education for children at preschool age is one of the important educational goals. Especially for preschool children, this is the turning point that educators need to pay attention to, on the one hand, to help children develop psychologically, and on the other hand, to prepare children to meet the conditions and gradually get used to life learning and life activities in high school, so that children enter grade 1 with confidence and quickly adapt to the new educational environment. Managing cognitive education activities for preschool children in kindergarten is the school's mission, making managers, teachers, and educational forces inside and outside the school work towards comprehensive development for children. In order for the process of managing cognitive education activities for preschool children to operate synchronously and effectively, the principal is the person with the highest responsibility.

Keywords: Cognitive education, Preschool, Management, Theoretical basis

1. Đặt vấn đề

Giáo dục mầm non là mắt xích đầu tiên trong hệ thống giáo dục quốc dân, chịu trách nhiệm chăm sóc - giáo dục trẻ từ 0 - 6 tuổi. Đây là giai đoạn đặt nền móng quan trọng trong việc hình thành nhân cách con người. Giáo dục nhận thức (GDNT) cho trẻ ở giai đoạn lứa tuổi mầm non là một trong những mục tiêu giáo dục quan trọng. Đặc biệt, đối với trẻ mẫu giáo, đây chính là bước ngoặt mà các nhà giáo dục cần quan tâm, một mặt là để giúp trẻ phát triển tâm lý, mặt khác là để chuẩn bị cho trẻ đủ điều kiện, làm quen dần với hoạt động học tập và cuộc sống ở trường phổ thông, để trẻ bước vào lớp 1 với sự tự tin, thích nghi nhanh chóng với môi trường giáo dục mới. Việc chuẩn bị sẵn sàng cho trẻ về mặt tâm lý để học tập ở trường tiểu học là nhiệm vụ quan trọng bậc nhất của giai đoạn giáo dục mầm non. Hiện nay, việc tổ chức các hoạt động GDNT cho trẻ của giáo viên ở trường mầm non vẫn còn một số hạn chế: Giáo viên lựa chọn nội dung đưa vào giờ học GDNT cho trẻ chưa phù hợp, chưa sáng tạo còn mang tính rập khuôn, thiếu tính linh hoạt, tinh tế, chưa gắn với đặc điểm cá nhân độ tuổi hứng thú nhu cầu kinh nghiệm cá nhân của trẻ; Hình thức, nội dung, phương pháp tổ chức hoạt động GDNT cho trẻ chưa vận dụng tốt phương pháp dạy học tích cực, lấy trẻ làm trung tâm, chưa tạo cơ hội để trẻ được trải nghiệm, khám phá các tình huống thật gần gũi với cuộc sống hằng ngày; đồ chơi chưa phong phú, chưa đáp ứng yêu cầu

nâng cao chất lượng hoạt động GDNT. Chính vì vậy, việc quản lý, hướng dẫn giáo viên tổ chức hoạt động GDNT cho trẻ tại trường mầm non là rất cần thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Các khái niệm cơ bản của đề tài

2.1.1. GDNT

Nhận thức là hành động hay quá trình tiếp thu kiến thức và những am hiểu thông qua suy nghĩ, kinh nghiệm và giác quan, bao gồm các quy trình như là tri thức, sự chú ý, trí nhớ, sự đánh giá, sự ước lượng, sự lý luận, sự tính toán, việc giải quyết vấn đề, việc đưa ra quyết định, sự linh hoạt và việc sử dụng ngôn ngữ (Phan Mỹ Trâm, 2023).

GDNT cho trẻ nên được thực hiện theo từng lộ trình cụ thể. Đây là một hoạt động cực kỳ quan trọng và cần thiết, bởi việc theo sát từng giai đoạn GDNT cho trẻ ngay từ cấp học mầm non sẽ là nền tảng để hỗ trợ tốt nhất cho quá trình GDNT của trẻ mai sau. Bên cạnh, tăng cường thể chất và định hướng cảm xúc tích cực cho các bé, việc hình thành và phát triển khả năng nhận thức cũng là cách để trẻ hoàn thiện bản thân, trang bị những kỹ năng cần thiết để phát hiện và giải quyết vấn đề.

Hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo là quá trình tập trung vào việc dạy cho trẻ mẫu giáo cách xử lý thông tin, hình thành các khái niệm, tập có quan điểm riêng và tăng cường khả năng ngôn ngữ. Mục tiêu chính của GDNT là tăng cường khả năng phát triển của não, qua đó giúp trẻ hiểu và ứng xử được

trong thế giới xung quanh (Lường Thị Định, 2019).

2.1.2. Nhóm khái niệm quản lý hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

2.1.2.1. Khái niệm quản lý

Theo tác giả Bùi Đức Tú, quản lý là hoạt động điều khiển bằng việc lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra của con người lên một hệ thống nhằm đạt được các mục tiêu đề ra của hệ thống đó (Bùi Đức Tú, 2024).

Từ các định nghĩa trên có thể rút ra một số điểm chung:

- Quản lý là một thuộc tính bất biến nội tại của một quá trình lao động xã hội. Lao động quản lý là điều kiện quan trọng để làm cho xã hội loài người tồn tại, vận hành và phát triển.

- Quản lý là một hệ thống xã hội trên nhiều phương diện. Điều đó cũng xác lập rằng quản lý phải có một cấu trúc và vận hành trong một môi trường xác định.

2.1.2.2. Quản lý hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non.

Quản lý hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo là quá trình nhà quản lý, sử dụng phương pháp quản lý một cách khéo léo vào việc lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra đánh giá việc phân công và phối hợp các lực lượng để thực hiện việc dạy cho trẻ mẫu giáo cách xử lý thông tin, hình thành các khái niệm, tập có quan điểm riêng và tăng cường khả năng ngôn ngữ, qua đó giúp trẻ hiểu và ứng xử được trong thế giới xung quanh

2.2. Hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

2.2.1. Vai trò của hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

Hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo là một trong những hoạt động rất quan trọng trong việc giúp trẻ mẫu giáo hoàn thiện hơn kiến thức, kỹ năng của mình.

2.2.2. Nội dung hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

Trẻ mẫu giáo có đặc trưng là trực quan sinh động, bước đầu hình thành các quá trình nhận thức lý tính. Do đó, hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo cần dựa trên sự phát triển các đặc trưng tâm lý lứa tuổi mẫu giáo, từ đó có những tác động giáo dục làm chín muồi và phát triển, tạo nên những tiền đề cho bước phát triển kế tiếp. Theo Chương trình giáo dục mầm non 2021, hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo gồm 3 nội dung chính đó là khám phá khoa học; làm quen với một số khái niệm sơ đẳng về toán; và khám phá

xã hội.

2.2.3. Phương thức hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

2.2.3.1. Phương pháp GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

Nhóm phương pháp trải nghiệm; Nhóm phương pháp trực quan - minh họa (quan sát, làm mẫu, minh họa); Nhóm phương pháp làm mẫu, đàm thoại; Nhóm phương pháp Nêu gương – Đánh giá.

1.3.4.2. Hình thức GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

Hoạt động trong lớp học; Hoạt động chơi ở các góc; Hoạt động lao động;

Hoạt động ngoài trời;

2.3. Quản lý hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non

2.3.1. Tầm quan trọng của hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non

GDNT góp phần hình thành những phẩm chất đạo đức như lòng yêu lao động, sẵn sàng tự phục vụ bản thân nói riêng và tập thể nói chung, khi trẻ nắm được một số kỹ năng lao động đơn giản dần dần trẻ mới yêu lao động và kính trọng người lao động.

2.3.2. Lập kế hoạch hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non

Năm vững Chương trình giáo dục mầm non và độ tuổi trẻ. Đây là những căn cứ pháp lý quan trọng của việc xây dựng kế hoạch hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo; Xác định mục tiêu hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non; Xác định nội dung các hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo của nhà trường tương ứng với mục tiêu; Xác định hình thức và phương pháp GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non; Xác định các tiêu chí của việc kiểm tra, đánh giá hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non; Xác định việc khen thưởng kịp thời khi tổ chức các hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non; Xác định các điều kiện về cơ sở vật chất – kỹ thuật của nhà trường. Từ đó, xác định mục tiêu tổng quát trong hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo của nhà trường; Xác định hệ thống các tác động của hiệu trưởng tới việc cụ thể hóa chương trình giáo dục mầm non và vận dụng vào hoạt động GDNT thành yêu cầu phải đạt được trong giáo dục trong nhà trường.

2.3.3. Tổ chức hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non

Phân công trách nhiệm quản lý trong ban giám hiệu nhà trường: Việc phân công trách nhiệm trong quản lý sẽ giúp các nhà quản lý nắm rõ trách nhiệm

từng thành viên trong công việc được giao, đồng thời đánh giá được kết quả công việc cũng như kết quả và năng lực quản lý của họ. Trong quản lý hoạt động GDNT, việc phân công cán bộ quản lý cần được coi trọng. Cần phân công đúng người, đúng việc, đúng chức năng, sở trường để phát huy hết khả năng của họ và đạt hiệu quả cao trong quá trình thực hiện nhiệm vụ.

Triển khai GV đưa các nội dung GDNT vào các trò chơi vào kế hoạch giáo dục theo chủ đề trong các tháng của năm học phù hợp với yếu tố địa phương; Hướng dẫn GV lựa chọn 1 số nội dung GDNT phù hợp có thể phối kết hợp với cha mẹ trẻ dạy trẻ tại nhà; Tổ chức bồi dưỡng thường xuyên, mời các chuyên gia tâm lý bồi dưỡng GV về kiến thức, kỹ năng GDNT cho trẻ mẫu giáo.

2.3.4. Chỉ đạo hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non

Trong nhà trường MN, nhà trường cần quản lý chỉ đạo phối hợp tốt các lực lượng sau: Chỉ đạo GV trong việc tích hợp GDNT vào các hoạt động giáo dục. Từ kiến thức lý thuyết của bài giảng đến thực tế cuộc sống là quãng đường khá xa, một giờ học trên lớp đối với trẻ mẫu giáo chỉ có 15 phút, vì vậy để tích hợp được nội dung GDNT cho trẻ vào bài giảng, đòi hỏi người giáo viên phải linh hoạt khéo léo điều khiển giờ dạy, thầy trò cùng tích cực làm việc để có thể truyền tải và lĩnh hội đầy đủ nội dung kiến thức của bài học một cách nhẹ nhàng, vừa thông qua kiến thức của bài học để trẻ nhận thức được giá trị của cuộc sống, hình thành giá trị của bản thân, biết hình thành cho mình những kỹ năng cần thiết để phục vụ cho bản thân, cho gia đình.

Chỉ đạo phối hợp các lực lượng giáo dục khác để tạo nên sức mạnh tổng thể trong công tác giáo dục cho trẻ nói chung và GDNT cho trẻ mẫu giáo nói riêng, nhà trường cần huy động tất cả các lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường tham gia vào quá trình giáo dục như: Chính quyền địa phương, PHHS, cán bộ GV trong nhà trường.

2.3.5. Kiểm tra hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non

Kiểm tra, đánh giá là một trong những chức năng quản lý giáo dục, vì vậy quản lý hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non không thể thiếu nội dung kiểm tra, đánh giá hoạt động này. Kiểm tra, đánh giá giáo viên thực hiện nội dung, kế hoạch, lịch hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo tại các lớp; Kiểm tra giáo viên tiến hành đánh giá, nhận xét và ghi sổ theo dõi định kỳ sự phát triển của trẻ: căn cứ theo

chương trình GDMN để đánh giá sự tiến bộ của trẻ; Kiểm tra, đánh giá đảm bảo chất lượng giáo dục tại các lớp mẫu giáo trong toàn trường: cần chú trọng kiểm tra tinh thần, thái độ, kỷ luật công tác của giáo viên, việc đảm bảo số lượng trẻ đến lớp, những đổi mới nội dung, phương pháp dạy học, cơ sở vật chất phục vụ cho hoạt động giáo dục, quan hệ phối hợp, cộng tác giữa giáo viên và gia đình của trẻ em.

2.3.6. Nghiên cứu các yếu tố ảnh hưởng đến quản lý hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở các trường mầm non

- Nhận thức, năng lực lãnh đạo của hiệu trưởng
- Nhận thức, năng lực của giáo viên
- Công tác chỉ đạo, hướng dẫn của cơ quan quản lý cấp trên về hoạt động GDNT cho trẻ ở trường mầm non
- Cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ cho hoạt động GDNT cho trẻ ở trường mầm non

3. Kết luận

Quản lý hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non là nhiệm vụ của nhà trường, làm cho CBQL, GV và các lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường hướng tới sự phát triển toàn diện cho trẻ. Để quá trình quản lý hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non được vận hành đồng bộ, hiệu quả, hiệu trưởng là người chịu trách nhiệm cao nhất. Để làm tốt công tác này, hiệu trưởng cần thực hiện đầy đủ các chức năng của QL. Thực hiện tốt sẽ đảm bảo hoạt động GDNT cho trẻ mẫu giáo ở trường mầm non được phát huy và đáp ứng nhu cầu phát triển của xã hội.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Chương trình giáo dục mầm non*. Văn bản hợp nhất số 01/VBHN-BGDĐT, ngày 13 tháng 4 năm 2021.
2. Bùi Đức Tú (2024), *Quản lý nhà nước về giáo dục*. Giáo trình mã số: GT 2023-06. Trường Đại học Sài Gòn
3. Đào Việt Cường (2010), *Hứng thú nhận thức của trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động khám phá khoa học*. Luận văn thạc sĩ tâm lý học, trường ĐHSPTP.HCM.
4. Hoàng Thị Thu Hương (2013). *Tăng cường năng lực tổ chức các hoạt động giáo dục của GV (quyển 2). Module 22-Ứng dụng phương pháp dạy học tích cực trong lĩnh vực phát triển nhận thức*. NXB Giáo dục Việt Nam. Tr. 7-62.
5. Hoàng Thị Thu Hương, Vũ Ngọc Minh, Nguyễn Thị Nga (2010). *Các hoạt động làm quen với toán của trẻ mầm non (Theo chương trình giáo dục mầm non mới)*. NXB Giáo dục Việt Nam.